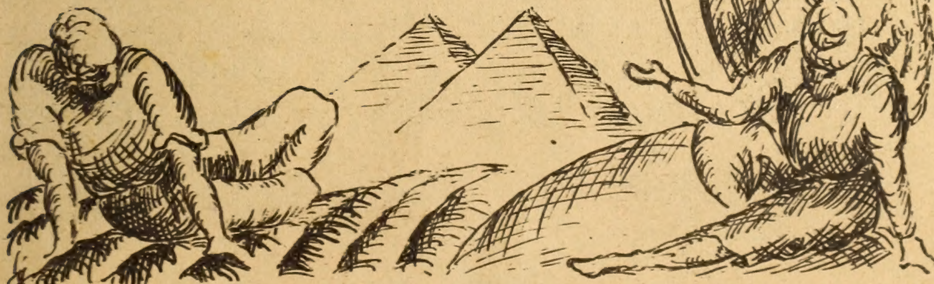

הגדה
של
פסח
ה'תש"ה



הִנְנִי מוּכָן וּמְזֻמָּן
לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה,
שָׁמוֹר אֶת חַג הָאָבִיב
זָכוֹר אֶת הַיּוֹם
אֲשֶׁר בּוֹ יְצָאתֶם





ניבים

דוברים אלי זרעינו ✿ במענית לבב
ויום יגיע והיינו ✿ לשבלי זהב ✿
וילדך יבוא אליך ✿ פרחי דגן
לבו והלך דל במלילותיך ✿ רעבונו
ישבר ✿ חרש חורש וזרע זורע ✿
במענית הלב ✿ ובואו בואו זר
ורע ✿ לחג קציר קרב ✿

דבר

אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם: כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וּקְצַרְתֶּם
אֶת קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר
רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן.

ראובן

אמלנו כעמל הנמלים ✿ כל
איש יביא כעמד אלמות ✿
גדיש דגן יקום לתלפיות ✿
ושבליו פנימה ✿ פנימ—ה
השבלים.



מַה-יָּפִית הָאָבִיב
בַּשָּׂדֶה בָּאָחוּ
הַצִּיצִים יִפְרָחוּ
צַהֲלַת חַיִּים סָבִיב
מַה-יָּפִית הָאָבִיב
מַה-נָּעַמְתְּ הָאָבִיב

מַה יָּפִית הָעוֹלָם
יָם דָּגָן פָּתוּחַ
יַךְ גַּלִּים בָּרוּחַ
וּמְאִירִים פְּנֵי הָאֲגַם
מַה יָּפִית הָעוֹלָם
מַה נָּעַמְתְּ הָעוֹלָם

מַה יָּפִית בֹּקֶר אוֹר
כָּל עָנָף כָּל עֵשֶׂב
יֵשְׁתְּ מִטַּל הַכֶּסֶף
יִשְׁתּוּ טַל יָפִיצוּ מֹר
מַה יָּפִית בֹּקֶר אוֹר
מַה נָּעַמְתְּ בֹּקֶר אוֹר.



כְּתֹנוֹת פַּסִּים לָבַשׁ הַגַּן
וּכְסוּת רִקְמָה מַדֵּי דִשְׁאוֹ
וּמְעִיל תַּשְׁבֵּץ עָטָה כָּל עֵץ
וּלְכָל עַיִן הֶרְאָה פִּלְאוֹ
וּלְכָל צִיץ חָדִשׁ לִזְמַן חָדָשׁ
יָצָא שׂוֹחֵק לִקְרַאת בּוֹאוֹ
אַךְ לִפְנֵיהֶם שׁוֹשָׁן עוֹבֵר
מֶלֶךְ עַל כֹּל הוּרַם כִּסְאוֹ
יָצָא מִבֵּין מִשְׁמָר עָלָיו
וַיְשַׁנֶּה אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ
מִי לֹא יִשְׁתֶּה יֵינוֹ עָלָיו
הָאִישׁ הַהוּא יִשָּׂא חֶטְאוֹ.


טל
תֵּן לִרְצוֹת
אַרְצָךְ שִׁיתֵנוּ
בְּרָכָה בְּדִיצָּךְ
רֹב דָּגָן וְתִירוֹשׁ
בְּהַפְרִיצָךְ קוֹמֵם
עִיר בָּהּ חֶפְצָךְ
צַוֵּה שָׁנָה טוֹבָה
וּמְעֻטֶּרֶת פְּרִי הָאָרֶץ
לְגָאוֹן וּלְתִפְאָרֶת
עִיר כַּסֻּכָּה
נוֹתֶרֶת שִׂימָהּ
בְּיָדְךָ עֲטֶרֶת

הִנָּךְ יָפָה

רַעְיָתִי הִנָּךְ יָפָה עֵינַיִךְ
יוֹנִים לִבַּבְתִּנִי אֲחֹתִי כַלָּה
לִבַּבְתִּנִי בְּאַחַת מֵעֵינַיִךְ

הוי קומי לך רעיתי
הוי קומי לך יפתי הוי
קומי לך ולכי לך כי
הנה הסתו עבר הגשם
חלף הלך לו הנצנים נראו
בארץ עת הזמיר הגיע
וקול התור נשמע
בארצנו התאנה חנטה
פגיה והגפנים סמדר
נתנו ריח הוי קומי לך





מַה דּוֹדֵךְ



מִדּוֹד הַיָּפָה בַּנָּשִׁים
מַה דּוֹדֵךְ מִדּוֹד
דּוֹדִי צַח וְאָדוֹם
דָּגוּל מֵרְבָבָה
רֹאשׁוֹ כֶּתֶם פָּז
קְוֻצּוֹתָיו תַּלְתַּלִּים
שְׁחֹרוֹת כָּעוֹרֵב
עֵינָיו כְּיוֹנִים
עַל אֲפִיקֵי מָיִם
רֹחֲצוֹת בֶּחָלָב

מַה דּוֹדֵךְ מִדּוֹד
הַיָּפָה בַּנָּשִׁים



כְּשֶׁהָיָה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ רוֹעֶה
צֹאנוֹ שֶׁל יִתְרוֹ בַּמִּדְבָּר
בָּרַח מִמֶּנּוּ גְּדִי וְרָץ אַחֲרָיו
עַד שֶׁהִגִּיעַ לְחָסוּת. נִזְדַּמְּנָה
לוֹ בְּרֵיכָה שֶׁל מַיִם וְעָמַד
הַגְּדִי לִשְׁתּוֹת. כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ
מֹשֶׁה אֶצְלוֹ אָמַר: אֲנִי לֹא
הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁרָץ הָיִיתָ
מִפְּנֵי צָמָא עָיֵף אַתָּה. הִרְכִּיבוֹ
עַל כְּתֵפוֹ וְהָיָה מְהַלֵּךְ. אָמַר
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: יֵשׁ לְךָ
רַחֲמִים לִנְהוֹג צֹאנוֹ שֶׁל
בָּשָׂר וָדָם כָּךְ חַיֶּיךָ אַתָּה
תִּרְעֶה צֹאנִי יִשְׂרָאֵל.



הִנֵּה אֲחַלְּלָה בַּחֲלִילִי בִּדְמָמַת לֵילִי, יִשְׁמַע אָדָם יַקְשִׁיב
הַצֹּאן, לָזֶה הַשִּׁיר לָזֶה הָרוֹעֶה מִנִּי עֵדֶר תָּעָה גְּדִי, לֹא בִכְדִי,
לֹא בִכְדִי, וַיָּבֹא אֶל אָהֳלִי, בְּצֵאתִי אֶל פָּעֳלִי, רֹאשׁ יְחַכֵּךְ בַּלָּאט הַגְּדִי,
בְּיִתְרִי, וּבְיִתְרִי חוּסָה נָא הַגִּידָה אָח, הֲיֵשׁ מָקוֹם לַגְּדִי מִדַּח.



היתה רוח אחרת, גבהו שמי השמים,
ויגלו מרחקים בהירים רחבי ידים -
על ההר עומדות רגלי האביב!
על המגרש עם שמש אדים חמים משתטחים,
מן העצים הרטבים פטורי ציצים נפתחים
היתה רוח אחרת מסביב.
עוד לא פרצו הנגהות, אין עוד צלצלי תרועה -
מאליה תתפשט שירה זכה וצנועה,
אורות רבים כמו בוקעים ועולים -
חכו כמעט! והתפרץ עז החיים החתומים,
יציץ פתאם ויתגל כל עזוז העלומים,
כל הכחות הפורים, הגדולים!

לקראת אביב נרון בקול
נכה בתף נרבה מחול
תשיש נשמת כל חי
אשר זרע יגיל ישיר
כי בא קרב מועד קציר
גמל יבול שדי
גמל יבול שדי.

לקראת אביב היטיבו רון
אדם וניר כרים וצאן
כי בר מלאו שדות
לקול חליל רועים עליז
ישמח העדר על הגז
ישא רגליו ירקד
ישא רגליו ירקד.

הא לחמא   מה נשתנה

עניא די אכלו אבהתנא
בארעא דמצרים כל דכפין
ייתי וייכול כל דצריך
ייתי ויפסח השתא
עבדי לשנה הבאה בני חורין

הלילה הזה מכל הלילות
שבכל הלילות אנו אוכלים
חמץ ומצה הלילה הזה כלו
מצה שבכל הלילות אנו אוכלים
שאר ירקות הלילה הזה מרור.

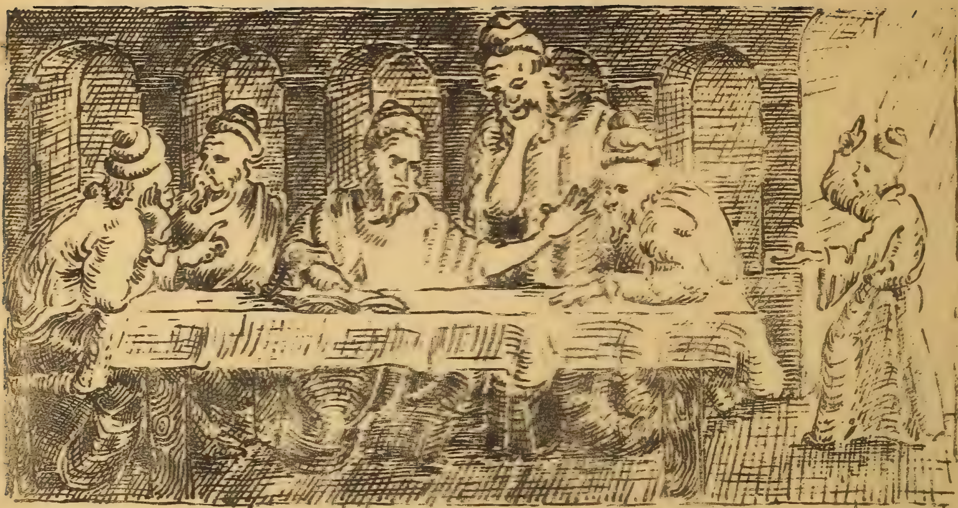
עבדים היינו

לפרעה במצרים ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא



את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים ואפילו כלנו חכמים

כלנו נבונים כלנו זקנים כלנו יודעים
את התורה מצוה עלינו לספר
ביציאת מצרים וכל המרבה לספר
ביציאת מצרים הרי זה משבח.



מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

ידע

תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול.

והיא

שעמדה לאבותינו ולנו שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.



וַיֵּלֶךְ אִישׁ מִבֵּית לֵוִי וַיִּקַּח אֶת בַּת לֵוִי וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן
וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ שְׁלֹשָׁה יְרָחִים. וְלֹא יָכְלָה הַצְּפִינוֹ
וַתִּקַּח לוֹ תֵּבַת גֹּמֶא וַתַּחְמְרָה בַחֵמָר וּבַזָּפֶת וַתָּשֶׂם בָּהּ אֶת הַיֶּלֶד וַתָּשֶׂם
בַּסּוּף עַל שְׂפַת הַיְאֹר. וַתֵּתַצַּב אֲחֹתוֹ מֵרָחֹק לְדֵעָה מַה יֵּעָשֶׂה לוֹ. וַתֵּרֶד בַּת
פַּרְעֹה לִרְחֹץ עַל הַיְאֹר וְנַעֲרֹתֶיהָ הֹלְכֹת עַל יַד הַיְאֹר וַתֵּרֶא אֶת
הַתֵּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת אֲמָתָהּ וַתִּקָּחֶהָ. וַתִּפְתַּח וַתִּרְאֵהוּ
אֶת הַיֶּלֶד וְהִנֵּה נַעַר בֹּכֶה וַתַּחְמֹל עָלָיו וַתֹּאמֶר מִיַּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה.
וַתֹּאמֶר אֲחֹתוֹ אֶל בַּת פַּרְעֹה הַאֵלֵךְ וְקָרָאתִי לָךְ אִשָּׁה מֵינֶקֶת
מִן הָעִבְרִיֹּת וְתֵינִק לָךְ אֶת הַיָּלֶד. וַתֹּאמֶר לָהּ בַּת פַּרְעֹה.
הֵילִיכִי אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהֵינִקִהוּ לִי וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת שְׂכָרֵךְ
וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתְּנִיקֵהוּ וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתְּבִאֵהוּ לְבַת
פַּרְעֹה וַיְהִי לָהּ לְבֵן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר כִּי מִן הַמַּיִם
מְשִׁיתִהוּ.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא
בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי מַכֶּה אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו. וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה
וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל. וַיֵּצֵא בַּיּוֹם
הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִבְרִים נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה
תַכֶּה רֵעֶךָ. וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ הַלְהָרְגֵנִי





אתה אמר כאשר הרגת את המצרי ויירא משה ויאמר אכן
נודע הדבר. וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה
ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין.
ומשה היה רעה את צאן יתרו חתנו כהן מדין וינהג את הצאן
אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה. וירא מלאך יהוה
אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער באש והסנה
איננו אכל. ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה
מדוע לא יבער הסנה. וירא יהוה כי סר לראות ויקרא אליו
אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר הנני. ויאמר אל
תקרב הלם של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד
עליו אדמת קדש הוא. ויאמר יהוה ראה ראיתי את עני עמי
אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי. וארד להצילו מיד
מצרים ולהעלתו מן הארץ ההוא אל ארץ טובה ורחבה אל
ארץ זבת חלב ודבש. ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא
את עמי בני ישראל ממצרים. ויקח משה את אשתו ואת בניו
וישב ארצה מצרים. ויגד משה לאהרן את כל דברי יהוה אשר
שלחו. וילך משה ואהרן ויאספו את כל זקני בני ישראל וידבר אהרן את
כל הדברים אשר דבר יהוה אל משה ויאמן העם ויקדו וישתחוו ואחר באו
משה ואהרן ויאמרו אל פרעה כה אמר יהוה אלהי ישראל שלח את עמי.

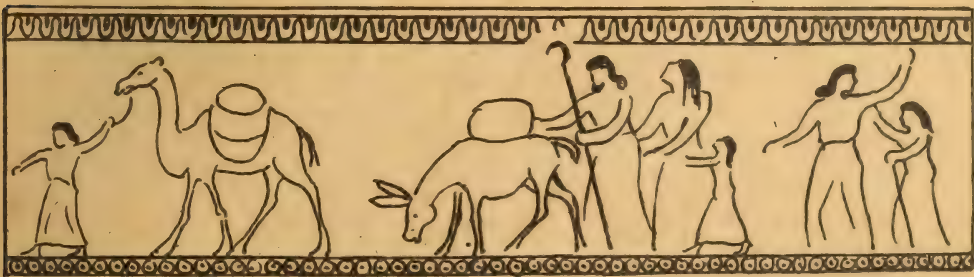


וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה: לֹא יָדַעְתִּי אֶת יְהוָֹה וְגַם אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלֵּחַ
וַיֹּאמֶר יְהוָֹה אֶל מֹשֶׁה: עַתָּה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפַרְעֹה כִּי
בְיָד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֵם וּבְיָד חֲזָקָה יְגָרְשֵׁם מֵאַרְצוֹ. וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה
וַיהוָֹה הִכָּה כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פַּרְעֹה הַיֹּשֵׁב עַל
כִּסְאוֹ עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וַיָּקָם פַּרְעֹה וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן
לַיְלָה וַיֹּאמֶר: קוּמוּ צְּאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַּם אַתֶּם גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז הָיְתָה
יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו. הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס
הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי
צֹאן. מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר הֶהָרִים תִּרְקְדוּ
כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב

זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר
יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים



רַבָּן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר: כָּל מִי
שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ
בְּפֶסַח לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ וְאֵלּוּ הֵן:

פסח

מצה מרור



פֶּסַח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵנוּ אוֹכְלִין בִּזְמַן שֶׁבֵּית
הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם עַל שׁוּם מָה: עַל שׁוּם שֶׁפָּסַח
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל בָּתֵּי אֲבוֹתֵינוּ
בְּמִצְרַיִם. מַצָּה זוֹ שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוּם
מָה: עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֵקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ
לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי
הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּגְאָלָם. מָרוֹר
זֶה שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים עַל שׁוּם מָה: עַל שׁוּם
שֶׁמֵּרְרוּ הַמִּצְרִים אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם.

קוּמוּ תֹּעֵי מִדְבָּר צְאוּ מִתּוֹךְ הַשְּׁמָמָה.
עוֹד הַדֶּרֶךְ רַב, עוֹד רַבָּה הַמִּלְחָמָה
רַב לָכֶם לָנוּעַ, לָנוּד בָּעֲרָבָה —
וְלִפְנֵיכֶם פְּרוּשָׂה דֶּרֶךְ גְּדוֹלָה רְחָבָה
רַק אַרְבָּעִים שָׁנָה נָתַע בֵּין הֶהָרִים —
וּבַחוֹל טָמַנּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא פְּגָרִים.
אַל נָא יַעַצְרוּנוּ פִּגְרֵי הַנֶּחֱשָׁלִים
שֶׁבְּעַבְדוּתָם מֵתוּ — נִפְסַח עַל הַחֲלָלִים!
יִרְקְבוּ בִּקְלוֹנָם סְרוּחִים עַל צְרוֹרוֹתָם,
שֶׁבִּכְתֵפָם נָשְׂאוּ מִמִּצְרַיִם אוֹתָם,
יִמְתַּק לָמוֹ חֲלוֹמָם, רַב בְּצָלִים, שׁוּמִים
דּוּדִים מְלֵאֵי בְשַׂר רַבִּים וַעֲצוּמִים.
עוֹד הַיּוֹם אוֹ מָחָר יְחַלֵּק רוּחַ קָדִים
עִם הָעַיִט גּוּפַת אַחֲרוֹן הָעֲבָדִים.





קוּמוּ אֵפוֹא נְדִים! עִזְבוּ אֶת הַשְּׁמָמָה!
אַךְ אַל יַעַל קוֹלְכֶם, דִּרְכוּ עַז בִּדְמָמָה!
פֶּן צַעַדְכֶם יַרְגִּיז מִדְבָּר וְנִרְדָּמָיו -
אִישׁ וְאִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע הֵד פְּעָמָיו!
אִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע קוֹל אֱלֹהַּ דֹּבֵר:
"לֵךְ! הַיּוֹם אֶל אֶרֶץ חֲדָשָׁה אַתָּה עֹבֵר!
לֹא! לֹא לֶחֶם קְלֹקֵל, שְׂלָו וּדְגַן שָׁמַיִם -
לֶחֶם עֶצֶב תֹּאכַל פְּרִי עֲמַל יָדַיִם!
לֹא! לֹא אֹהֶל תֹּהוּ וַעֲלִיּוֹת שְׁחָקִים -
בַּיִת אַחֵר תִּבְנֶה, אֹהֶל אַחֵר תָּקִים!
כִּי מִלְּבַד הַמִּדְבָּר תַּחַת הַשָּׁמַיִם,
עוֹד לֶאֱלֹהַּ עוֹלָם גָּדוֹל רְחַב יָדַיִם.
וּמִלְּבַד יְלֵל הַיְשִׁימוֹן דְּמִי הַצִּיָּה -
תִּרְגַּשׁ תַּחַת שִׁמְשׁוֹ אֶרֶץ יְפֵה-פִיָּה."

בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ
כְּאִלּוּ הוּא יָצָא מִמִּצְרַיִם שֶׁנֶּאֱמַר וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ
בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יְיָ בְּצֵאתִי
מִמִּצְרַיִם לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בִּלְבָד גָּאַל הַקָּדוֹשׁ
בָּרוּךְ הוּא אֶלָּא אַף אוֹתָנוּ גָּאַל עִמָּהֶם
שֶׁנֶּאֱמַר וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הָבִיא אוֹתָנוּ
לָתֶת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבוֹתֵינוּ:



בָּרוּךְ אֲשֶׁר גְּאָלָנוּ וְגָאַל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם
וְהִגִּיעָנוּ לַלַּיְלָה הַזֶּה לֶאֱכָל בּוֹ מַצָּה וּמָרוֹר כֵּן
יַגִּיעֵנוּ לְמוֹעֲדִים וְלִרְגָלִים אֲחֵרִים הַבָּאִים
לִקְרָאתֵנוּ בְּשָׁלוֹם שְׂמֵחִים בְּבִנְיָן וְשָׂשִׂים בַּעֲבוֹדָה
וְנָשִׁיר שִׁיר חָדָשׁ עַל גְּאֻלָּתֵנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ.



עַל הֶהָרִים שְׂאוּ קוֹלְכֶם שִׁיר חָדָשׁ
גְּבָעוֹת יִמְחֲאוּ כַּף שִׁיר חָדָשׁ
בַּת עַמִּי עוּרִי הִתְעוֹרְרִי
פִּצְחִי רִנָּה וְשִׁיר —
עָלֹה נַעֲלֶה אֶל הַר צִיּוֹן נַעֲלֶה
בְּשִׂמְחָה וּבְצָהֳלָה נַעֲלֶה
בְּקוֹל תְּרוּעָה בְּקוֹל שׁוֹפָר שִׁיר חָדָשׁ
בִּמְצִלְתַּיִם וּבְתֻפִּים שִׁיר חָדָשׁ





שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ

עַל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ
וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ
לֹא קָרָאוּ כִּי אָכַל אֶת
יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ.
שְׁפָךְ עֲלֵיהֶם זַעְמְךָ וַחֲרוֹן
אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם. תִּרְדֹּף בְּאַף
וְתַשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמֵי יְיָ.



וְגָדוֹל הַתֹּהוּ מִסָּבִיב וְנוֹרָא מִסָּבִיב
הַתֹּהוּ וְאֶפֶס מִפְלָט וְכִי נְשַׁוַּע
בַּחֹשֶׁךְ וְכִי נִתְפַּלֵּל אֹזֶן מִי תִשְׁמַע
וְאִם קִלְלַת אֱלֹהִים אַכְזְרִיָּה נְקַלֵּל
עַל רֹאשׁ מִי תָחוּל וְכִי נַחֲרֹק שֵׁן
וְאֶגְרֹף זַעַם נְקַפֵּץ. עַל קָדְקֹד מִי
יְנַחַת אֶת כֻּלָּם יִבְלַע הַתֹּהוּ
יִשָּׂא הָרוּחַ וְכַאֲשֶׁר יֹאבְדוּ
יֹאבֵדוּ וְאֵין דֶּרֶךְ עוֹד וְאָזְלַת
יָד וּמִשְׁעָן אַיִן וְהַשָּׁמַיִם
מַחֲרִישִׁים:

סָבִיב גַּלִּים הַזּוֹעֲמִים סָבִיב רוּחוֹת הַסּוֹעֲרוֹת
קוֹלוֹת אֵיתָן הָרוֹעֲמִים וְשַׁלְהָבוֹת הַבּוֹעֲרוֹת
מַה דַּל מַה דַּל חֶלְקֵנוּ וּמִי יְרַחֲמֵנוּ

הַלֵּב הוֹמֶה חָרֵד יֶתֶר
אֶל מוּל עוֹלָם אוֹיֵב וָזָר

יכנסו

לארץ התועים בלב ים והנאבקים עם גלי היאוש והאימה אל יפקרו לסכנות הימים כל אלה אשר שום חוף בעולם לא יקבלם בלתי אם חוף ארצם. אכן תועות עתה אניות בלב ים ובהן פליטים יהודיים יכנסו אל הארץ אל ארץ ביתם הלאומי ויהיו אתנו. יעבורו עליהם את אשר יעבור עלינו. ויהיו אתנו יחד מוגנים אתנו ויגנו אתנו כי פה מקומם.

על פני הימים נטושים נושאי הדגל של צרת היהודים. הללו לא יתנו לשערי הארץ שיסגרו לא יתנו למצפון העולם שירגע. הפליט היהודי יוצא בראש המערכה וכלנו חיבים לצאת בצבאותיו.

בא הפליט

בא המבשר. הוא בא-ובגדיו לא קרוע, וראשו לא זרוע אפר. הוא בא. ואתו נכנסו מיליוני צללים. ואתו פסעה שיירה ארוכה של טבוחים, מעונים וקדושים. והם, הם אשר דיברו מתוך גרונו. ואנחנו הקשבנו. לא, לא אנחנו הקשבנו הקשיבו בדמנו דורות, דורות רחוקים שחלפו ודורות שיבואו.-

זכור נזכור לעולם. לעולמי עולמים. אבותינו שטובחו אמותינו שעונו, אחיותינו ואחינו שחונקו, עוללינו שנשרפו חיים. זכור ונזכור ולא נשכח.

והוא הביא את דבר גיבורי ישראל האחרונים במר-תשף
גיטאות. את לחימתם האחרונה. את אנחתם האחרונה,
שלא הגיעה.-גבורת ישראל נואשה. חלוצי ישראל
שיצאו „...בסך לקדם את פני המלכה..." חלוצי ישראל.
שרצו להציל את העם ולתת לו מולדת-והם הצל הצילו
את כבודנו ונתנו לו את זר הקוצים של תפארת גבורה.
אנחנו את בגדינו לא קרענו. על ראשינו לא פזרנו אפר.
אנחנו את שבועתנו נשבענו בדמע ואלם. כל שעת חיים,
כל רגע-קודש, קודש להצלה. להצלת אחרונים.

קִרְאוּ
זֹאת בַגּוֹיִם קַדְּשׁוּ מִלְחָמָה
יִגְּשׁוּ יַעֲלוּ כֹּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
כֹּתּוּ אִתֵּיכֶם לַחֲרָבוֹת
וּמַזְמְרֹתֵיכֶם לִרְמָחִים
הַחַלָּשׁ יֹאמַר גִּבּוֹר אָנִי
וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא נִקֵּיתִי
וַיהוָה שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן

בְּעֵת
רָצוֹן עֲנִיתִיךָ
וּבְיוֹם יְשׁוּעָה עֲזַרְתִּיךָ
וְאֶצָּרְךָ וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם
לְהָקִים אֶרֶץ
לְהַנְחִיל נְחָלוֹת שֹׁמֵמוֹת
לֵאמֹר לַאֲסוּרִים: צֵאוּ
לַאֲשֶׁר בַּחֹשֶׁךְ: הִגָּלוּ!

וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ
וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת
בְּדָמָיִךְ וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי

אל תירא

כי גאלתיך קראתי בשמך לי
אתה כי תעבור במים אתך אני
ובנהרות לא ישטפוך כי תלך
במו אש לא תכוה ולהבה
לא תבער בך
אל תירא כי אתך אני ממזרח
אביא זרעך וממערב
אקבצך אמר לצפון תני
ולתימן אל תכלאי הביאי בני
מרחוק ובנותי מקצה הארץ
אל תירא עבדי יעקב וישרון
בחרתי בו כי אצק מים על צמא
ונוזלים על יבשה אצק רוחי
על זרעך וברכתי על צאצאיך
וצמחו בבין חציר כערבים
על יבלי מים



על הר גבה

עלי לך מבשרת ציון
הרימי בכח קולך
מבשרת ירושלים
הרימי אל תיראי
אמרי לערי יהודה
הנה אלהיכם.



הִנֵּה

יָמִים בָּאִים נְאֻם ה׳ וְלֹא יֹאמְרוּ עוֹד חַי ה׳ אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם כִּי אִם חַי ה׳ אֲשֶׁר הֶעֱלָה וַאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹנָה וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר הִדַּחְתִּים שָׁם לֹא שֶׁתֵּעָקֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם מִמְּקוֹמָהּ אֶלָּא שֶׁתְּהֵא שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת עִקָּר וִיצִיאַת מִצְרַיִם טָפֵל לוֹ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר אַל תִּזְכְּרוּ רִאשֹׁנוֹת זוֹ שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת וְקַדְמֹנִיּוֹת אַל תִּתְבֹּנָנוּ זוֹ יְצִיאַת מִצְרַיִם הִנְנִי עֹשֶׂה חֲדָשָׁה עַתָּה תִצְמָח. תָּנָא רַב יוֹסֵף זוֹ מִלְחֶמֶת גּוֹג וּמָגוֹג מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה: לְאָדָם שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּדֶּרֶךְ וּפָגַע בּוֹ זְאֵב וְנִצַּל מִמֶּנּוּ וְהָיָה מְסַפֵּר וְהוֹלֵךְ מַעֲשֵׂה זְאֵב. פָּגַע בּוֹ אֲרִי וְנִצַּל מִמֶּנּוּ וְהָיָה מְסַפֵּר וְהוֹלֵךְ מַעֲשֵׂה אֲרִי. פָּגַע בּוֹ נָחָשׁ וְנִצַּל שָׁכַח מַעֲשֵׂה שְׁנֵיהֶם וְהָיָה מְסַפֵּר וְהוֹלֵךְ מַעֲשֵׂה נָחָשׁ. אַף כָּךְ יִשְׂרָאֵל צָרוֹת אַחֲרוֹנוֹת מְשַׁכְּחוֹת אֶת הָרִאשׁוֹנוֹת:

שנה

שמלך המשיח נגלה בה כל מלכי אמות
העולם מתגרים זה בזה וכל אמות
העולם מתרעשות ומתבהלות ונופלות
על פניהן ואוחזים אותן צירים כצירי
יולדה. וישראל מתרעשים ומתבהלים
ואומרים: להיכן נלך ולהיכן נבוא. אומר
להם: בני אל תתיראו כל מה שעשיתי
לא עשיתי אלא בשבילכם מפני מה אתם
מתיראים. אל תיראו הגיע זמן גאלתכם.
ולא כגאלה ראשונה גאלה אחרונה.
גאלה ראשונה היה להם צער ושעבוד
מלכיות אחריה אבל גאלה אחרונה
אין צער ושעבוד מלכיות אחריה.
בשעה שהקדוש ברוך הוא גואל את
ישראל קדם שלשה ימים שיבוא משיח
בא אליהו ועומד על הרי ישראל ובוכה
ומספיד עליהם ואומר: הרי ארץ ישראל
עד מתי אתם עומדים בחרב ציה ושממה.
וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו
ואחר כך אומר להם: בא שלום לעולם.

אליהו הנביא אליהו התשבי
אליהו הגלעדי במהרה יבא
אלינו עם משיח בן דוד.





היתה עלי יד יהוה ויוצאני ברוח יהוה
ויניחני בתוך הבקעה והיא מלאה עצמות
והעבירני עליהם סביב סביב והנה רבות מאד
על פני הבקעה והנה יבשות מאד ויאמר אלי:
בן־אדם התחיינה העצמות האלה ואמר:
אדני יהוה אתה ידעת ויאמר אלי: הנבא
על העצמות האלה ואמרת אליהם: העצמות
היבשות שמעו דבר־יהוה. כה אמר אדני
יהוה לעצמות האלה הנה אני מביא בכם
רוח וחייתם. ונתתי עליכם גידים והעלתי
עליכם בשר וקרמתי עליכם עור ונתתי בכם
רוח וחייתם כי אני יהוה. ונבאתי כאשר צויתי
ויהי קול כהנבאי והנה רעש ותקרבו עצמות
עצם אל עצמו. וראיתי והנה עליהם גידים
ובשר עלה ויקרם עליהם עור מלמעלה
ורוח אין בהם. ויאמר אלי: הנבא אל הרוח
כה אמר אדני יהוה: מארבע רוחות באי
הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו. והנבאתי
כאשר צוני ותבוא בהם רוח ויחיו ויעמדו
על רגליהם חיל גדול מאד מאד:
ויאמר אלי: בן אדם העצמות
האלה כל בית ישראל המה. הנה
אומרים: יבשו עצמותינו ואבדה
תקותנו נגזרנו לנו. לכן הנבא ואמרת
אליהם: כה אמר אדני יהוה: הנה
אני פותח את קברותיכם והעליתי
אתכם מקברותיכם עמי והבאתי
אתכם אל אדמת ישראל
וידעתם כי אני יהוה בפתחי את
קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם
עמי. ונתתי רוחי בכם וחייתם
והנחתי אתכם על אדמתכם.

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי
וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה
אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים
הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה

מֵאֵת יְיָ הָיְתָה זֹּאת
הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ
נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ.



והיה

בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה
הַר בֵּית יְהוָה בְּרֹאשׁ הֶהָרִים
וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו
כָּל הַגּוֹיִם וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים
וְאָמְרוּ: לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל הַר
יְהוָה אֶל בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב.
וְיֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו:
כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר
יְהוָה מִירוּשָׁלָם: וְשָׁפַט בֵּין
הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים
וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים
וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת.
לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב
וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה.



הִנֵּה

יָמִים בָּאִים נְאֻם יְהוָה וְנִגַּשׁ
חוֹרֵשׁ בַּקּוֹצֵר וְדֹרֵךְ עֲנָבִים
בְּמֹשֵׁךְ הַזָּרַע וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים
עָסִיס וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה.
וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ
וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת יֵינָם
וְעָשׂוּ גַנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת פְּרִיהֶם
וּנְטַעְתִּים עַל אַדְמָתָם וְלֹא
יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם.

אדיר במלוכה

בחור כהלכה גדודיו יאמרו לו:
דגול במלוכה הדור כהלכה ותיקיו יאמרו לו:
ענו במלוכה פודה כהלכה צדיקיו יאמרו לו:
תקיף במלוכה תומך כהלכה תמימיו יאמרו לו:

לך ולך לך כי לך
לך יי הממלכה
כי לו נאה
כי לו יאה



אחד

מי יודע - אחד - אני יודע:
אחד אלהינו שבשמים ובארץ
שנים מי יודע: שני לוחות הברית
שלשה מי יודע: שלשה אבות
ארבע מי יודע: ארבע אמהות
חמשה מי יודע: חמשה חומשי תורה
ששה מי יודע: ששה סדרי משנה
שבעה מי יודע: שבעה ימי שבתא
שמונה מי יודע: שמונה ימי מילה
תשעה מי יודע: תשעה ירחי לידה
עשרה מי יודע: עשרה דבריא
אחד עשר מי יודע: אחד עשר כוכביא
שנים עשר מי יודע: שנים עשר שבטיא
שלשה עשר מי יודע: שלשה עשר מדיא







חַד גַּדְיָא

דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי
וְאָתָא שׁוּנְרָא וְאָכַל לְגַדְיָא
וְאָתָא כַּלְבָּא וְאָכַל לְשׁוּנְרָא
וְאָתָא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכַלְבָּא
וְאָתָא נוּרָא וְשָׂרַף לְחוּטְרָא
וְאָתָא מַיָּא וְכָבָה לְנוּרָא
וְאָתָא תוֹרָא וְשָׁתָה לְמַיָּא
וְאָתָא הַשּׁוֹחֵט וְשָׁחַט לְתוֹרָא
וְאָתָא מַלְאַךְ הַמָּוֶת וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט
וְאָתָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא
וְשָׁחַט לְמַלְאַךְ הַמָּוֶת



גבעת ברנר

דפוס ה. לנגר תל-אביב